

ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОСТІ МОЛОДШИХ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ХОРОВОГО МИСТЕЦТВА

*Белінська Т.В., кандидат педагогічних наук, доцент
Газінська О. В., провідний концертмейстер*

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Духовні цінності є адекватними індикаторами розвиненої особистості, за допомогою яких її визначають. Більш того, особистість володіє цими цінностями як власними якостями. При цьому рівень володіння ними повинен бути таким, щоб можна було їх розвивати в реальній життєдіяльності.

Сучасна система освіти, перебуваючи в стані реформування, не знижує вимог до якості підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Провідне місце посідає диригентсько-хорова підготовка як необхідний складник підготовки учителя-хормейстера, керівника класного і шкільного хору. Здійснюється вона насамперед у класі хорового диригування [1, с. 74].

Поряд із цим важливим фактором у самореалізації майбутнього фахівця є асертивність як здатність відстоювати власну точку зору і при цьому з повагою відноситись до інших, не пригнічуючи та не порушуючи моральних прав іншої людини [2, с. 14].

Проблема розуміння духовності як складного особистісного утворення людини складна і багатоаспектна. Пошуки основ духовності та джерел її зрощення пов'язані зі створенням моделі духовної людини, яка розроблялась видатними філософами, психологами та педагогами минулого. Починаючи з видатних мислителів Стародавньої Греції Платона та Аристотеля, проблема духовності не виключається з актуальних питань наукових дискусій філософів, психологів, педагогів.

Саме формування духовності учнів – одна з головних проблем нашої держави. Тому, що успішний розвиток демократичних процесів в Україні залежить від багатьох умов, серед яких провідне місце посідає духовне відродження громадян, гармонізація соціального життя нації. Адже саме духовність надає надзвичайності усім психічним характеристикам людини.

Педагогічні проблеми виховання духовності особистості розглядаються в роботах вітчизняних педагогів та діячів культури минулого В. Сухомлинського, К. Ушинського. Окремі аспекти цієї проблеми подаються в сучасних педагогічних дослідженнях: І. Зязюна, О. Олексюк, Г. Падалки, В. Черкасова та ін.

Проблема духовності цікавила людство в усі часи. Це проблема досліджувалась багатьма науками. До визначення цього поняття у вчених не має одностайної думки. Кожний науковець розуміє поняття “духовність” по-різному.

Поняття «духовність» завжди мало у філософії важливе значення, і відіграє визначну роль у ключових проблемах: людина, її місце й призначення у світі, зміст її буття, культура, суспільне життя [3].

Тому такі філософи: Платон, Аристотель, Юркевич, Григорій Сковорода вважали, що поняття "духовність" є похідним від слова «дух» (лат. «spirit» та грец. «pνευμα»), що означає рухливе повітря, повівання дихання, носія життя.

На сьогодні в педагогічній літературі накопичений певний досвід і окреслені різні підходи до визначення умов виховання духовності в системі шкільної освіти. Під педагогічними умовами виховання духовності школярів слід розуміти сукупність об'єктивних можливостей змісту виховання, методів та організаційних засобів його здійснення, що забезпечують успішне вирішення завдань духовного

виховання. Всі засоби, форми, методи шкільної роботи повинні бути спрямовані на розвиток індивідуальності, унікальності особистості, а отже, базуватися на принципах гуманістичного підходу [6].

Розвиток творчого потенціалу учнів безпосередньо залежить від створення гуманної атмосфери у відносинах «учитель – учень», а інтенсивність творчої діяльності особистості є показником її духовного розвитку. Умовами реалізації гуманізації виховного процесу є наступні:

- добровільність включення дитини в ту чи іншу діяльність;
- віра кожної дитини в можливість вибору засобів для досягнення поставленої мети;
- оптимістична стратегія у визначенні виховних завдань;
- попередження негативних наслідків у процесі педагогічного впливу;
- готовність дітей до соціального самозахисту своїх інтересів;
- врахування інтересів учнів, їх індивідуальних смаків, уподобань, пробудження нових інтересів [4, с.31].

Важливим засобом виховання духовності, на думку відомих філософів, психологів, педагогів, є мистецтво, яке відображає в художньому образі принципово новий рівень дійсності, виступає як універсальний засіб бачення світу очима іншої людини, перетворення зовнішніх культурних сенсів у духовний світ особистості.

Не викликає сумніву, що процес засвоєння мистецтва і безпосереднє практичне його створення однаковою мірою сприяють удосконаленню смаку, розвитку інтелекту, культури мислення, духовної культури, тому роль художнього виховання, залучення учнів до спілкування з мистецтвом у загальній структурі духовного виховання має величезне значення.

Виховні можливості хорового мистецтва у процесі духовного розвитку особистості – беззаперечне. Вокально-хорова робота є

цілісним і системним процесом, в якому створення образу пісні органічно пов'язується з роботою над технікою виконання, про що необхідно пам'ятати керівникові хору чи ансамблю. Уся ця робота спрямована на естетичне та духовне виховання дітей, виховання музичної, і зокрема співацької культури.

Участь у хоровому колективі на концерті у ЗЗСО, на співочому полі, чи будинку дитячої та юнацької творчості – це справжнє свято для дітей. І тому з таким терпінням та відповідальністю діти готуються до нього. Саме у цей час від керівника хору залежить дуже багато: репертуар бажано підбирати різноплановий (народна пісня, хоровий твір класичної музики, хоровий твір сучасних авторів). Твори мають бути контрастними, тоді вони краще сприймаються слухачами, а в керівника хору є можливість представити рівень колективу, якому підвладне виконання хорових творів різних характерів, стилів, жанрів тощо. Перед виступом бажано проговорити з учасниками виступу організаційні питання: зовнішній вигляд учасників хору, відпрацювання виходу на сцену і повернення зі сцени, місце розташування мікрофонів під час співу, обговорення часу зустрічі тощо; достатня хорова підготовленість дітей до виступу.

Учителям музичного мистецтва та керівникам хорових колективів необхідно залучати до таких концертів усіх дітей – учасниками і слухачами, оскільки такі виступи є чудовою нагодою ознайомитися з творами народної, світової музики, накопичувати слухацький досвід, а головне – закладаються основи духовності.

Таким чином, ефективними умовами виховання духовності молодших учнів засобами хорового мистецтва буде залежати від використання наступних педагогічних умов: гуманізація процесу виховання, використання різноманітних форм позакласної вокально-хорової діяльності в поєднанні з активністю та самостійністю учнів, підбір вокально-хорових творів за естетичним принципом та змістовим

наповненням, діалогової взаємодії між учителем і учнем, готовність учителя до роботи з виховання духовності молодших учнів засобами хорового мистецтва.

Список використаних джерел:

1. Белінська Т.В., Маніта Л.М. Методичні основи диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в класі хорового диригування. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. Випуск 90. 2020. С.73-78
2. Белінська Т.В., Газінська О.В. Стребкова Д. В., Науменко, І.В. Формування художньо-творчої толерантності майбутніх педагогів-музикантів у процесі диригентсько-хорової підготовки. *НАУКОВИЙ ЧАСОПИС НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Збірник наукових праць*. Випуск 85. – Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 13-18
3. Богуш А.М. Духовні цінності в контексті сучасної парадигми виховання. *Виховання і культура*. 2001. №1. С 9-11.
4. Завалко К.В. Музична педагогіка: інноваційно-психологічний аспект. Київ : центр навчальної літератури, 2020. 181с.
5. Михайлова М. Шувалова О. Хорова робота в початковій школі. *Мистецтво у школі*. 2003. №3. С. 43 – 47.
6. Олексюк О., Ткач М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва : навч. посібник. К.: Знання України, 2004. 263 с.
7. Черкасов В.Ф. Теорія і методика музичної освіти : підручник. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2014. 528с.
8. Белінська Т.В., Маніта Л.М. Методичні основи диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в класі хорового диригування. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. Випуск 90. 2020. С.73-78

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ДИТЯЧОГО ФОЛЬКЛОРУ

*Корінюк О.В., здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Науковий керівник: Белінська Т.В., кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського*

Одним з основних напрямів у розвитку особистості є естетичне виховання. Засади естетичної культури закладаються в молодшому шкільному віці, набуваючи повноцінність при наступному саморозвитку і самоосвіті особистості, які приводять до усвідомлення себе суб'єктом і учасником естетичної діяльності.

У поетапному опануванні учнями початкової школи українського дитячого фольклору виховуються естетичні почуття, мислення, дії